

Ağustos 1978
Sayı: 8015 Lira

TARİH

VE EDEBİYAT MECMUASI

Yeniçeriler 2

Kadıköyü bayırlarında tatlıya bağlanan dram-Kayıкта başlayan aşk hikâyesi-Civelek Hüsnü. Cellât Hasan ve Kanlı Mustafa - Kazgan-ı Şerif'i sogutaçaklar mı?

Ahmet Mithat Efendi'den sadeleştirerek yeniden yazan: ŞEVKET RADO

KAYIKTA giderken Hasan çocuğu kucığına almış, serpuşunu önüne eğmiş, düşüncelere dalmıştı. Kalbinden neler neler geçiyordu. Arada bir serpuşunun altından göz ucuyla kadının yüzüne bakıyor, onu bir melek gibi görüyordu. Öyle bir melek ki yüzünden iffet ve sadakat akıyordu. Bu yüzü bir cellât görse yüreği parça parça olurdu. Ya o güzellik! Biçare yirmisini henüz doldurmuş, kudretten rastıklı kaşlar, kudretten sürmeli gözler. Ağzın şekli yaşmaktan belli oluyordu ki hokka gibiydi. Burnu, yanakları... sözün kısası, öyle birbirine uygun ki tariflere sığmaz.

Hasan oturduğu yerde dalıp dalıp gidiyor, kendinden geçiyordu. Bazen çocuğun yüzüne bakıyor, kâh gülümseyerek ona acıdığını belli ediyor; kâh kaşlarını çatarak çocuğu hemen boğup denize atacak gibi oluyor, tam bu cellât suratını takındığı sırada çocuk dudaklarını yayararak, yanaklarını çukurlaştırarak gülümseyince Hasan burundan soluyor, kafasını bükerek gevşiyordu.

Bunlar böylece Kadıköyü'ne vardılar. O civarda bir öküz arabası bulup bindiler. Yolda yine kayıktaki halin tıpkısı. Ama biçare Ayşe'nin kalbinde öyle bir ağırlık var ki, hep düşünüyor. Çorbacı'nın ikinci karısının Kozyatağı'ndaki bağda olmasından korkuyordu. Gide gide Kadıköyü'nün bayırlarını aştılar, tam tenhalığa düştüler.

Birden Hasan Pehlivan arabayı durdurdu: «Hanım kız kardeş, gideceğimiz bağ şurada, sol tarafdadır. Ama araba işlemez. Artık oraya yaya gidelim» dedi. Arabacıyı savdı. Hep beraber sol tarafa doğru sapıp yoldan uzaklaşmaya başladılar. Sekiz yüz veya bin adım kadar gittikten sonra bir büyücek badem ağacının altına geldiler. Hasan Pehlivan «Hanım abla, yorulduk değil mi? Biraz oturalım» dedi. Ağacın dibine oturdular.

«KABAHATİM NE?»

İşte burada zavallı Ayşe'nin yürekçiği oynamaya başladı. Bu işin hayırlı bir iş olmadığını seziyordu. Ama Hasan Pehlivan'ın yüreği de oynamıyor mu

idi sanki? Onunkinden beş kat fazla oynuyordu. Pehlivan gözlerini kadına dikmiş, bir türlü ayıramıyordu. Kadın kaşlarının altından ara sıra pehlivanın yüzüne bakıyordu ki herifin gözleri kendisinde, hemen başını yere eğiyordu.

Velhasıl, aradan bir yarım saat kadar zaman da böyle geçti. Nihayet Hasan kını ile beraber bıçağını çıkarıp engerek yılanı gibi çimenlerin arasına bıraktı. Bunu görünce kadın, içinden ürkererek:

— Canım Hasan Pehlivan, dedi. Sizin meramınız nedir? Kardeşim ol, doğru söyle...

Hasan ağzını açamadı.

— Hayır, hayır, saklama! diye devam etti kadın. Ben Osman Çorbacı'da da, sende de bir acaip hal görüyorum.

Nihayet Hasan Pehlivan dayanamadı:

— Vallahi Hanım abla, benim hiç kabahatim yoktur. Ben bir emir kuluyum. O ne emrederse onu yapmaya mecburum.

— Peki sana ne emretti?

— Ah, ne emrederse? Seni ve çocuğunu buraya getirip kesmemi emretti.

Bunu duyunca Ayşe bayılır gibi oldu, oturduğu yerde yığılıverdi. Bir müddet öyle baygın yattı. Aklını biraz başına topladıktan sonra sükûnetle:

— Pek güzel kardeşim, ne yapalım? Benim de ecelim bu yüzdenmiş derim. Ama çok rica ederim senden. Kabahatimin ne olduğunu biliyorsan bana söyle!

— Vallahi Hanım, sana doğrusunu söyleyeyim mi? Ben senin kabahatli olduğuna inanmıyorum. Çünkü çocuğun gözleri ve gülüşü tıpkı Osman Çorbacı! O diyor ki bu çocuk kendisinden değildir.

«AFFETSE DE, BEN ONA KARI OLAMAM»

— Ya öyle demek? Öyle ise rica ederim sana, onun emrini yerine getir.

Çünkü ben bu Çorbacı'yı kendimden çok severim. Çorbacı bugün Yeniçeri ocağının yarısıdır. Benim gibi kanı dökülmesi helâl bir kadıncağın onun namusunu yerlere sermiş olmasın. Ben kendimi tanıyorum. Beni benden başka kimse tanımazsa Allah tanır. Yarın hesap gününde yüzüm kara çıkmadık-tan sonra ölümden korkmam ben...

— Güzel söylüyorsun ama, ben sana kıyamam. Çünkü seni kabahatsiz görüyorum. Melek gibi temiz, namuslu görüyorum. Bana kalırsa şimdi kalkıp İstanbul'a gidelim. Ben de yalvarırım. Senin kabahatin varsa da, yoksa da affettiririz.

— Bak, işte yalnız bunu kabul etmem. Bundan sonra beni affetse de ben ona karı olamam artık. Çünkü o karı ile kocanın ne demek olduğunu bilir bir adam olmuş olsaydı, bir kere işi anlar dinlerdi. Madem ki bir kere benim ölümüne hükmetmiş, o iş bitti artık. Şimdi sen beni ne yapacaksan yap! Onun hükmü yerini bulsun!

Bu konuşmalardan sonra Hasan Pehlivan hayret denizine öyle bir dalış daldı ki başı tâ dibine değdi. Bir türlü çıkamıyordu. Bıçağını kınından çıkarmış, eline almış oynayıp duruyor, ne yapacağını bilemiyordu.

Her an ölümü bekleyen garip ve biçare Ayşe tövbe ve istiğfar ile vakit geçiriyor, etrafına son defa göz gezdirerek âdeta kâinatla vedalaşıyordu. Ciğerpareyi yavrucağı çimenlerin üzerine yuvarlanmış, kâh meme için ağlıyor, kâh susup gülüyordu. Anası: «A çelimsiz! Senin de son saatin değil mi? Şu birkaç dakikacığı nasıl olursa olsun geçiriver işte. Şimdi çimenlerin üzerinden, az sonra kanlar içinde yuvarlanır gidersin» diye söyleniyordu.

ALLAH'IN EMRİ İLE...

Efendim, sözü uzatmıyalım, Hasan Pehlivan tamam iki saat düşündü. Bu arada birkaç defa gözleri dolu dolu oldu. Sonunda başını kaldırıp dedi ki:

— Hanım hemşire! Ben sana kıyamı-
yacağım. Seni öldürmeye elim varma-
dığı gibi, kabahatli olduğunu söyleme-
ye de dilim varmıyor. Ben seni kurtar-
acağım. Kurtaracağım ama bir şart-
tım var: Beni kocalığa kabul eder mi-
sin?

Duyduğu sözler üzerine Ayşe'nin göz-
leri faltaşı gibi açılmıştı. Hasan Pehli-
van devam etti:

— Yok, ama şaşma! Çünkü Çorbacı
bir kere seni gözden çıkardı. Ölmene ra-
zı oldu. Demek sen artık onun karısı
olamazsın. Bense sana koca değil, kul
köle olurum. Ama bu çocuğu kabul
edemem. Çünkü zaten seni gayet gizli
olarak tutacağım. Ve daha birtakım
sebebler var ki o yüzden bu çocuğu
kabul edemem. Ancak öldürmem de.
Şurada, Kadıköyü'nde bir bakkal dük-
kânının peykesine koyarım. Sevabına
birisi alır. Ne dersin?

Ayşe'nin ne halde olduğunu bir dü-
şünün siz! Hangi teklife boyun eğsin?
Can elbette daha tatlı. Alnının kara ya-
zısına ağladı durdu biçare. Yavrucu-
ğun kara yazısını düşündü, yine ağladı,
ağladı, ağladı...

Ama ağlamanın bir faydası yoktu.
Hasan Pehlivan cevap istiyordu. Bıçak
da herifin elinde. Ayşe ne yapsın? So-
nunda razı oldu. Ama kendisi de bir ri-
cada bulundu:

— Pekâlâ, dedi. Allah'ın emri ve mu-
radı bu imiş demekten başka çarem
yok. Ama senden rica ederim. Çocuğun
arkasına, bıçağının ucu ile bir çizgi yap.
Belki bir gün olur, evlâdımı onunla bu-
lurum. Ah ciğerparem, yavrucuğum, se-
ni piçler gibi dükkân peykelerine bira-
kıyorum, dedi.

Hasan sevincinden ne yapacağını bi-
lemiyordu. Ama güpe gündüz çocuğu
orada nasıl bırakacaklardı? Zaten gün
de ikindiye varmıştı. Akşama kadar
ağacın dibinde kalmaya ve o işi akşam
ezanından sonra yapmaya karar verdi-
ler.

**

YENİÇERİLİK BOZULUYOR

Aradan yıllar geçti. Hikâyemizin baş-
ladığı zamanda I. Abdülhamid Padişah
iken öldü. Yerine III. Selim tahta çık-
tı. Rus harbinde ordumuz mağlûp düş-
tü. Başlangıçta disiplinli bir asker var-
lığı gösteren ve kazanılan bunca şanlı
zaferlerin kahramanı olan yeniçeri as-
keri yavaş yavaş bozulmaya yüz tut-
muştu. Yeniçeriler ikide bir kazan kal-
dırarak Padişaha karşı ayaklanır; alın-
ması düşünülen düzeltici tedbirleri ka-
bul etmez, askerî talim ve terbiyeden
hoşlanmaz, türlü rezalet ve kötülükle-
re kendilerini kaptırmış insanlar hali-
ne geldiler. O kadar kale, o kadar vi-
lâyet hep onların başıboşluğu yüzün-
den kaybedildi.

Buna rağmen kendilerinden devlet
için hâlâ biraz faydalanmak mümkün
olabilirken, hikâyemizin geçtiği devir-
de bu imkân da ortadan kalktı. Her bi-
ri ayrı bir kabadayı kesilen yeniçerile-
rin başıboşluğu arttı. Halk içinde işle-
dikleri cinayetlerle çıkardıkları reza-
letler dayanılmaz hale geldi. Ordu âde-
tâ çözüldü. O kadar ki, Yeniçerilerden
çoğu kışlarına uğramaz, dışarıda bir
iş tutarak oradan para kazanmaya ba-
kardı. İşte orduya çekidüzen verip
«Nizam-ı Cedid» adıyla yeni bir ordu
kurma hareketi bu devirde (III. Selim
zamanında) başlamış, fakat iyi niyete
dayanan bu hareket de yeniçerilerin is-
yanıyla karşılaşmıştı.

Hikâyemizin ikinci kısmı yeniçeri-
liğin bu çok kötü devrinde geçmekte-
dir.

Ama biz şimdi onları bir tarafa bı-
rakıp yine hikâyemize dönelim:

«CİĞER TESLİM EDİLECEK KEDİYİ İYİ BULDUNUZ!»

Civelek Hüsnü yeniçeri olmakla be-
raber Üsküdar iskelesinde kayıkçılık
da ederdi. Bir akşam üstü, hava karar-
maya başladığı sırada, artık müşteri
geleceğinden ümidini kesmiş, silâhları-

nı iskelebaşına bırakmış, kayığı kızağa çekmeye hazırlanıyordu ki, ezanla beraber, yanında genç bir kız olduğu halde ihtiyarca bir kadın çıkageldi. Kadının telâşlı bir hali vardı:

— Aman kayıkçı, bizi Bahçekapısına geçiriver, dedi.

Kayıkçı biraz şaşmış, biraz da lâubalî:

— Bu vakte kadar nerede kaldınız abla? Kadın kısmının bu saatte sokakta işi ne? diye sordu. Kadının acelesi vardı:

— Sana aman dedim, evlâdım ol bana kıydırma! Vakit kaybetmiyelim. Hâlimi sana kayıkta anlatırım.

Civelek Hüsnü kendi kendine «Akşam üstü hiç yoktan bana bir kismet çıktı» diye düşündü, kadına dönerek:

— Haydi ne ise! Senin oğlun olayım ama (kızı baştan aşağıya süzüp içini çekerek) oğlun olursam bu yanındaki kardeşi olmam ha! dedi.

İskeleyle koyduğu silâhlarını topladı, kayığına girdi. Kadın ile kızı alarak denize açıldı. Biraz açıldıktan sonra bir taraftan küreklerini yağlarken bir taraftan da sırtarak konuşmaya başladı:

— Eeey, Hanım abla! Söyle bakalım, ama kavlimizi unutma! Senin oğlun olurum, fakat yanındakinin kardeşi olmam, demiştim. Gözüme pek parlak görünüyor.

Kadın, yüreği hoplayarak:

— Ah evlâdım, ırzımızı sana emanet ettik artık, dedi.

— Tamam, öyle etmeli ya... İyi buldunuz ciğeri teslim edecek kediyi! Ama bırakalım bu lâfları şimdi bir tarafa da, sen anlat bana. Siz akşamın bu saatinde Üsküdar'da ne geziyorsunuz? Eğer Üsküdarlı iseniz İstanbul'da ne işiniz var? Çabuk söyle abla, yoksa kollarım titriyor, kürek çekemiyorum. Sonra İstanbul'a varamazsınız ha!..

CİVELEK HÜSNÜ KIZA TALİP OLUYOR

Kadın, korku içinde:

— Aman evlâdım, artık ocağıma alıştük. Ama sen bizi fena insanlar zanneme, kötü muamelede bulunma. Bugün izinsiz, nasılsa şeytana uyararak Üsküdar'a gelin görmeye geldik. Dalıp kaldık. Bu akşam eve yetişemezsek herif bizi öldürür.

— Vay sizin herif' de mi var?

— Var ya!

— Ne bok yer o herif! Bu kızın kocası mı?

— Hayır, benim kocam.

— Hah, şöyle söyle! Şey... Hanım ni ne... Bu kızın nişanlısı var mı? (Kendikendine: Kollarda da takat kalmadı ki)..

— Hayır evlâdım, henüz kismetini bekliyor.

— (Kendikendine) Tuhaf şey, şunun kismetini ben olsaydım ne olurdu sanki?

— (Kadına hitaben) Ama Allah bağışlasın, çok güzel kız. Sahiden namuslu olduğunuzu şu kızın yüzünden anladım. Bak, hele bak! Ne kadar da utanış. Yüzüme bile bakmıyor. Hem yüreğim de bana diyor ki siz namuslu insanlarsınız. Çünkü bu akşam üstü, ezandan sonra siz kayıkta, ben de Civelek Hüsnü olarak kürekte iken yüreğimin bana çok şeyler söylemesi lâzım. Ama bıçağımın üzerine yemin ederim ki, şu halde yüreğim hiç bir kötülük düşünmüyor.

— Allah senin yiğitliğini bağışlasın oğlum.

— Valide Hanım, inan bana, doğru söylüyorum. Kazgan-ı Şerif (1) hakkı için söylüyorum ki yüreğimden bir fenalık geçmiyor. Bu kızın babası kim?

— Babası Cellât Hasan'dır.

Bu sefer Civelek Hüsnü'nün yüreği hoptu:

— Ne dedin, ne dedin? Cellât mı dedin, vay canına!

— Cellât onun lâkabıdır, kendisi topçudur oğlum.

(1) Yeniçeri ocağının kutsal kazanı.

— Hah şöyle, ben de cellât sandım da... Hanım nine, bana Civelek Hüsnü derler. Ben de yeniçeriyim. (Kendikendine) Tuhaf, sanki kadın kıyafetimi görmüyor da... (yine kadına) Ben uslu bir çocuğumdur ha... Daha hiç kanım yok. Topu topu iki üç adam yaralamışım. Hani sözü oraya getirmek istiyorum ki, ben bu kızı babasından istemiş olsam verir mi? Zora, kapıp kaçmaya lüzum olur mu?

—

«AL BAKALIM NİŞANI!»

—Ne susuyorsun be? Kızın beni beğenemiyor mu yoksa? Baksana bana, ben sarhoş da değilim. Lâkırdıyı düpedüz söylüyorum.

Kadıncağız korkusundan dudakları çatlayarak:

— Niçin beğenmesin oğlum, senin gibi babayığiti kim beğenmez? dedi.

— Hah şöyle, yola gel! Lâkin Valide hanım, vallahi canım pek sevdi bu kızı! İşte görüyorsun, ben de gencim. Evlenmek de istiyorum. Sizin cellât baba beni kendine damat etsin. Hazır sözü açmışken gel şu pazarlığı kesiverelim. İşte kolumda bir gümüş pazubend var. Onu nişan diye vereyim.

Kadın şaşkın bir halde idi. Şöyle bir etrafına bakındı. Kendini Kızkulesi hizasında, havanın da iyice karardığını görünce ne edeceğini, ne diyeceğini şaşırıldı. Civeleğin teklifini reddedemezdi. Yumuşak bir sesle:

— Evlâdım, dedi. Böyle bir şeyi bir kere de kızın babasına sormak gerekmez mi?

Civelek kabarıverdi:

— Kız babası filân dinlemem. Pazarlığı ben seninle kesiyorum. Hele al şu nu sen!

Diyerek pazubendi kadının üzerine attı. Biçare kadın ne yapsın? Baş belâsı heriften hem ırzını, hem de canını kurtarmak için pazubendi aldı. Yeniçeri bu aşkla sıkıca birkaç kürek çektikten sonra yine konuşmaya başladı:

— Lâkin Valide, dikkat ediyor musun? Sular iyice karardı. Vakit de geçiyor. Ben sizi Bahçekapısı'ndan eve kadar yalnız koyuvermiyeceğim. Hiç Civelek Hüsnü nişanusını gece vakti yalnız sokakta bırakır mı? Züldür bu bana! Bu vakit sokaklarda it var, köpek var. Ama siz korkmayın. Ben kanımı dökerim de sizin kılınıza keder getirtmem. Hele şimdi birkaç kürek alalım da Bahçekapısı'na bir ayak evvel varalım. (Denize bakarak ve kayığa hitaben) Ha bakalım ha! Koca su malikanesi! (Kadına hitaben) Valide Hanım dikkat ediyor musun? Kayık denizi yunus balığı gibi yarıyor. (Biraz sustuktan sonra) lâkin Hanım nine, kız bana bir nişan vermiyecek mi?

— Aman evlâdım, şimdi ne bulup verelim? Başındaki yemenisini mi çıkarıp verelim?

— Yok, yok, onu yapma! Günahtır! Kızın yüzünü açma! Bana yalnız bir söz versin yeter. Çünkü kendisi bir merd kızı merde benziyor. Verdiği söze inanırım. Nasıl Hanım kız? Beni kabul ettin mi? Yoook, beğenmedinse, bir kusurum varsa açık söyle...

GÖZ GÖRDÜ, GÖNÜL SEVDİ

Adamın bu teklifi üzerine kadınla kız ne yapacaklarını bilemediler. Fakat işin şaşılacak tarafı, kadının oğlana bayağı kanının kaynadığı idi. Onun saf halleri kendisine âdetâ tesir etmişti. Çocuğun gerek güzelliği, gerek kıyafeti, hali ve şanı pekâlâ yerinde idi. Hele o tombul yanakları, çatık kaşları, bembeyaz teni ve ince pembe zar gömleği altından beliren vücudu, iri memelerinin kürek çekerken gömleğine yapışması, daha akşam üzeri kayığa binerken kızın dikkatini çekmişti.

Bu sebeble annesi yeniçeri ile konuşurken, kız fırsat buldukça Hüsnü'nün yüzüne bakıyor, yüzüne bakdıka da kendini kaybederek yüreğinin su gibi Hüsnü'ye aktığı belli oluyordu.

Ama siz şimdi diyeceksiniz ki, yeni-

çeri zamanında bir kızın bu derece cüretli olması mümkün müdür? Acayip şey... Yeniçeri zamanında yüreklerin duyguları başka türlü değildi ki. Yeniçeri asrı tabiatın hükmünü değiştiremezdi ki. Kız yalnız buna cüret etmekle kalmadı, bakın daha nelere cesaret etti:

Yeniçeri, yukarıda yazdığımız gibi: «Kız beni kabul ettin mi? Beğenmedinse, bir kusurum varsa açık söyle!» dediği zaman yeniçeriye ne cevap vermek lâzım geleceğini ana kız biraz düşünmüşlerdi. Yeniçeri: «Ey Hanım kız! Daha düşüncecek miyiz? Ben sana kendimi zorla kabul ettirecek değilim a? Beni sevdinse söyle, yok validenden korkuyorsan ondan da korkma! Sen bir kere benim olunca, bir daha senin kılına bile dokunamazlar!» deyince kız öyle bir tavır takındı ki, hayretler içinde kalan anası kızın söylemek istediği sözü söyletmemek için elini az daha ağzına götürüyordu. Fakat kız derhal pazubendi alıp «Kabul ettim» demekle kalmadı, üstelik öpüp koynuna koydu.

Artık bundan sonra yeniçerideki sevinci görmeli idi, aman ne sevinç! Bu sevinç içinde Bahçekapısı'na vardılar. Semtleri zaten pek uzakta değildi. Sultanhamamı civarında oturuyorlardı. Hüsnü onları tâ kapılarına kadar götürdü. Ayrılırken de sokağa ve kapıya güzelce dikkat etti.

Fakat kapıdan ayrılırken başka bir şey daha oldu: Kadın kapıyı açınca önden kızın girmesi gerekirken kız mahsus geride kaldı. Annesi içeriye girerken eğildi. Yeniçerinin kulağına birşey söyledi. Kızın ne söylediği işitilemedi ise de dönerken Hüsnü'nün «O artık geçmiş ola, bir daha hiç boşlar mıyım?» dediğine bakılırsa kız herhalde: «Aman işin arkasını boşlama» demiş olmalıdır.

Bundan sonra Hüsnü Üsküdar'a mı döndü, yoksa Bahçekapısı'nda mı kaldı. Orası bize lâzım değil.

ATEŞ SAÇAĞI SARDI

Üsküdar'dan Bahçekapısı'na gelirken kızın (Bari artık adını da söyleyeyim: Şehab Hanım'ın) Hüsnü'den sıçrayıp ciğerine saplanmış olan aşk ve seveda kıvılcımı, Hüsnü'nün bu arada bazı engeller çıktığından kendisini arayıp sormaması yüzünden tepesine fırlayarak beynini yakmaya başlamıştı. Hüsnü de ondan aşağı değildi. Güncüz Şehab'ı düşünüyor, gece düğün rüyaları görüyordu. Fakat tam bu sıralarda o feci Sultan Selim vak'asının ilk kaynaşmaları başgöstermekte idi. Yeniçeri ocağı son derece meşguldü. Bu yüzden Hüsnü Şehab'la görüşmeye vakit bulamadığı gibi, babası cellât Hasan'dan korkusundan buna cesaret de edemiyordu.

Şehab'ın annesi ise çocuğu kayıpta biraz yoklamış, halini tavrını beğenmişti. Onun için kızının da Hüsnü'ye tutulmuş olmasını haksız bulmuyor, ayıplamıyordu ama kayıpta kızla oğlanın âdetâ yüzyüze pazarlık etmelerini hoş görmediğini belli etmekten de kendini alamıyordu. Kızın babasının henüz birşeyden haberi yoktu; bu yüzden belki bir çapraşıklık çıkar korkusuyla kızcağızı fazla ümide kaptırmak istemiyor, babası duyarsa kendisini şöyle edeceğini, böyle edeceğini, hattâ öldüreceğini söyleyerek biçâreyi bu işten vazgeçirmeye çalışıyordu.

Hiç aşk denilen derde çare olur mu? Aşk gibi bir cihan hazinesine ve sonsuz bir kuvvete sahip olan kimse ürkmekten korkar mı? Aşk önlenmeye çalışılsa bir kat daha artar. Aşk bir ejderha gibidir: Onun yedi başından birini kesecek olsalar, yerine yedi baş daha çıkar. Bu yüzden annesi ne kadar üstüne varırsa, kız da o kadar üsteliyordu. Bu hal iki ay kadar, belki daha fazla sürdü. Nihayet bir gün Hüsnü hal ve zamanı uygun bulup Şehab'ı görmek üzere Sultanhamamı'na geldi. O gün tesadüfen perşembe idi.

ve Şehab da annesiyle civardaki bir gelini görmeye gidiyordu. Yolda karşılaştılar. Önce Hüsnü bunları tanıyamadı, fakat kız Hüsnü'yü görür görmez sapsarı kesildi. Durdu ve donup kaldı; böylece kendini Hüsnü'ye tanıttı. Sokak ortasında ne yapılır? Hele annesi orada iken kızla ne konuşulur?

SABIRDAN BAŞKA ÇARE YOK

Oğlan ölü gibi bembeyaz, kız ise gül gibi kıpkırmızı olduğu halde bön bön birbirlerine bakıp durdular. Bereket versin annesi: «Ah, Hüsnü, oğlum, kendi başınızı kendiniz ateşe yaktınız. Ben hâlâ babaşına bir şey söyleyemedim. Nasıl söyleyebilirim ki? Dünyada böyle iş kimin başına gelmiş? Vallahi, benim yüreğim seni evlâdım gibi sevdi. Kızın halini de görüyorsun. Yüreğim ona da acıyor ama çare ne?» dedi de, Hüsnü de toparlandı. Her ne kadar hali ve tavrıyla kadıncağızı korkutmakta idi ise de, işin gidişinden kendi de korktuğu için: «Anacığım, böyle şeylerde biraz sabır lâzımdır. Ben o kadar aceleci bir adam değilim. Ağırbaşlı bir çocuğumdur. Her ne kadar kayıktaki hâlim iyi değil idi ise de, ben işe biraz şaka yollu başlamıştım. Ama iş sahileşti. Çaresi de güçleşti. Benim kendimi düşündüğüm yok. Şehab'ı ve seni düşünüyorum. Size ne babası tarafından, ne de başkaları tarafından bir söz geldiğini isterim. Bakalım, elbette bir çaresini bulacağız» dedi.

Aşk insana cesaret verir, hem de akıllı eder. Şehab annesiyle Hüsnü'yü âdetâ ümitsiz görünce utanmayı bir yana bırakıp, hattâ hiç çekinmeden: «Allah Allah, bu kadar düşünmek de neye sanki? Hüsnü bir kocakarı bulsun, bize görücü göndersin, biz de babama görücü geldiğini söyleriz, işimizi yürütürüz, olur biter» deyiverdi.

Tabii Hüsnü'nün bu teklifi ne kadar canı gönülden benimsediğini söylemeye lüzum yok. Ama kızın annesi bunu yarım ağızla kabul edebildi. Çünkü kız-

daki cüreti görünce işde bir zorluk çıkarsa kızın bu atılganlıkla nerelere kadar gidebileceğini düşünerek başından aşağıya sıcak su dökülmüş gibi oldu. Kadıncağızın canı âdetâ ağzına gelmişti. Ama vakit başka vakit, karşısındaki adam başka adam. Hep aşağıdan almaktan başka çare yok. Kızın teklifini kabul etmek zorunda kaldı. Bir iki güne kadar Hüsnü'nün bir görücü göndermesine karar verildi. Bu karar da verilince, kadında düğüne gidecek hal kalmadığından hemen geriye döndüler. Eve geldikleri zaman kıza neier yaptığını da artık siz düşünebilirsiniz.

BİRKAÇ YUDUM RAKI

Civelek Hüsnü Şehab ile görüştükten sonra evlenme şevki arttı mı, eskildi mi? Şehab'ın ileri sürdüğü teklife aklı yattı mı? Yoksa kendisi gibi kimsesiz bir adama görücü gidecek kararı nereden bulabileceğini düşünerek ümitsizliğe mi kapıldı? Hele kendisi gibi ipsiz sapsız bir adama Cellât Hasan'ın kızını verip veremeyeceğini kestiremediği için ye'se mi kapıldı? Kısacası o da neye uğradığını iyice anlamadan dalgın, düşünceli giderken karşısına Yenicamı çıktı. Kendi kayığı Bahçekapısı'nda bağlı olduğu halde (2) «Hele bir de Galata'ya gideyim, bakalım orada ne var? Hiç olmazsa birkaç yoldaş görürüm, birkaç yudum da rakı içerim» diyerek bir kayığa bindi, karşı yakaya, Galata'ya çıktı.

Bu devirde Galata'da, Kapıci'nde Apostol'un meyhanesi Tophane dayıalarının buluşma yeri idi. Hüsnü gide gide Apostol'un önüne gelince doğrulup içeriye girdi ve bir masanın başına oturdu.

O akşam meyhane epey kalabalıktı. Topçular öbek öbek oturmuşlardı. Kendisi etrafına baktı, baktı, piyadeden kimseyi göremedi. Yalnız kendisi

(2) Yüz elli yıl önce Bahçekapı deniz kenarında imiş demek! Ş.R.

için yüz dirhem (3) rakı ısmarladı. Serpuşu öne iğdi, kamayı da yanına çekti.

Meyhane kalabalıktı dedik ya, hem de fazlaca kalabalıktı. Bu kalabalığın içinde ve tam Civelek Hüsnü'nün karşısına gelen en yakın köşede iki dayı oturuyordu ki, ikisi de ellisini bulmuş, bıyıkları kırılmış adamlardı. Hamam bohçası kadar kavukları altından kan çanağı gibi gözleri, vurup kırıcılığa delalet eden burun kanatları vardı; kısaca yüzleri, görenlerin yüreklerini hoplatırdı. Bunlar, elli dirhemlik kadehlerle rakı içer, rakının ne altına su içer, ne de üstüne meze yerlerdi. Rahat oturabilmek için bıçaklarının yalnız çamurluk tarafından bir karış kadarını silâhlığın içine sokarlar, geri kalanı başlarıyla muvazi, bıçakların kulakları kendi kulaklarıyla aynı hizadâ dururdu. İki biribirleriyle konuşuyorlardı, ama konuşurken tüyleri bile kıvıldamadığından ve dudaklarının hareketi de bıyıklarının altında örtülü kaldığından biraz uzaktan bakanlar onları konuşmuyorlar, yalnız biribirlerinin yüzlerine bakıyorlar sanırdı.

Civelek Hüsnü bunlara yakın olduğu için söylediklerini işitiyordu. Ertesi cuma günü Levent sahrasında bir veya birkaç dayı ile keşişcekleri anlaşılıyordu. Hüsnü bunları kâh dinliyor, kâh zihni Şehab Hanım'a takılıyor, dinlemiyordu. Aradan tam keyitlerin yerini bulacağı ve kafaların dumanlanacağı kadar vakit geçip de taşkınlık zamanı gelince, Hüsnü dayıların döğüş lâfını bıraktıklarını görerek: «Dayılar, siz yarınki ölümü bugünden mi düşünüyorsunuz? Öyle ise yazık sizin kır bıyıklarınıza» diyerek bir lâf attı.

Önce dayılar bunun şu küstahlığını çocukluğuna vererek aldırmadılar, yalnız alaycı bir gülümseme ile geçiştirdiler. Fakat o gülüş ve o alay işin daha ilerisine gitmek için Hüsnü'ye vesile verdi. Konuşma aşağıdaki gibi büyüdü:

Hüsnü — Ne gülüyorsunuz dayılar! Lâkırdımı beğenmediniz mi? Yarınki ölümü bugünden düşünmek halt etmektir.

Yeniçerinin biri, ki adı Kanlı Mustafa idi, oturduğu yerden:

— Oğlum, sen haddini bil de otur, keyfine bak! deyince Hüsnü dayanmadı:

— Vay, başa oğlum mu dedin? Pır ol be dayı! Sen benim gibi oğulu nerede buldun?

Diye sordu. Kanlı Mustafa:

— Nerede mi buldum? Kadıköyü'nde, bakkal dükkânı peykesinde buldum... deyiverdi.

«BİZİM KAYINPEDER HA!»

Şimdi burada size haber verelim ki, bizim Civelek Hüsnü Osman Çorbacı'nın karısı Ayşe dududan doğmuş olup, Osman Çorbacı'nın anasıyle beraber öldürülmesini istediği şu bildiğiniz çocuktur. O gün Hasan Pehlivan, Ayşe duduya acımış, öldürmemiş, kadını beğendiği için kendisine karı olarak alkoymuş, çocuğu da Kadıköyü'nde bir bakkal dükkânının peykesine bırakmıştı. Bir hayırsever adam çocuğu oradan alıp beslemiş, büyütmişti. Kanlı Mustafa, Hüsnü'nün bir orospu ile zamparası tarafından bakkal dükkânına bırakılmış bir çocuk olduğunu biliyordu. Onun için hakaret olsun diye yukarıdaki sözleri söylemişti. Fakat çocuğun Hasan Pehlivan tarafından bırakıldığını ve Osman Çorbacı'nın oğlu olduğunu hiç kimse bilmiyordu ve tabii Kanlı Mustafa da bilemezdi.

Hüsnü, Kanlı Mustafa'dan bu hakaret dolu sözü işitince köpürmüş bir halde: «Affedersin dayı, ben...» demek istedi ise de Kanlı Mustafa'nın arkadaşı olan yeniçeri —ki bu da Cellât Hasan'dı— sözünü kesti: «Oğlum bizim birimize Kanlı Mustafa, birimize Cellât

(3) Aşağı yukarı 300 gram.

Hasan derler. Sen bize ilişme kendi keyfine bak, sonra pişman olmayalım!» dedi.

Her ne kadar Civelek Hüsnü «Cellât Hasan» adını duyunca «Vay bu bizim kayınpedermiş!» diye biraz toparlandı ve rengi kaçtı ise de, rakı kuvveti hükmünü nasıl olsa icra edeceğinden, kendisini tutamayıp konuşmayı sürdürdü:

— Hasan Ağa, dedi. Sana acırım, senin çocukluğunu öksüz bırakmak istemem. Ama şunu da bil ki, biz Kanlı Mustafa gibi pek çok kanlıları al kana bulamışızdır.

Kanlı Mustafa — Bre dayı! Söyle bakalım, senin merâmın bizimle kesişmek mi?

Hüsnü — Öyle olsa ne çıkar yani!

Bunlar bu lâfları birbirlerine söylerken Cellât Hasan mendilini gözüne tutup, kimbilir ne için bir ağlayıştır ağladı, kalkıp Civeleğin boynuna sarıldı, gözlerinden öperek:

— Pehlivanım, sen vazgeç bu davadan, ben seni pek severim. Kıymasın sana Kanlı Mustafa, dedi.

Fakat Hüsnü bir türlü susmuyordu ki:

— Hayır, hayır Hasan Ağa, bırak kıysın, kıysın bana! Ama sanırım ki yarınki ölümü bugünden düşünen bir herifin bıçağı beni kesmez!

Bu söz üzerine Kanlı Mustafa yerinden fırlayıp «Çek dayı bıçağını bakayım» diyerek bıçağı sarıldı ise de Cellât Hasan araya girdi. Fakat Hüsnü onun da önüne geçerek: «Bıçağım belimde benim, ama tek adama bıçak çekmemeye yemin etmişim. Eğer Hasan Ağa ile birlikte kalkarsanız hazırım. Ama yine söylerim ki Hasan Ağa'ya kıymaya elim varmaz. İlk bıçakta seni aradan çıkaracağım,» dedi. Ancak Cellât Hasan bu sefer Mustafa'yı tekdi ederek: «Ulan Mustafa, böyle kabına sığmayan delikanlıları öldürmek iş değildir. Onlarla dost olmalı. Alçak herif, bu kahramana kıymaya nasıl elin

varacak? Görmüyor musun be kancık herif, kendine ve bıçağına güvenmese ikimize birden meydan okur mu? Onu yalnız sen tanyor değilsin, ben de tanyorum. Bakkal dükkânında bulunmuş ise, kabahat onun mu? Gel bakalım, gel de öpüşün, barışın yoldaş olalım» deyip ikisini de çekerek öpüştürdü ve güya barıştırdı.

Bunun üzerine yoldaşça yarenlik etmek üzere bir okka (4) rakı daha ısmarladılar. İlk ve ikinci kadeh içildikten sonra Cellât Hasan Hüsnü'ye nasihat vermeye başladı. Hüsnü de kayınpederini dinlermiş gibi onu dinliyordu. Cellât Hasan:

— Yoldaşım, sen çocukluk ettin, dedi. Bizim yarınki ölümü bugünden düşündüğümüz yok. Yarın ocağımızı batıracaklar da onu düşünüyoruz. Sultan Selim Nizam-ı Cedid yapmış. Biliyor musun Nizam-ı Cedid ne demek? Bunlar süngülü, tüfekli birtakım herifler. Zaten bu icad frenk icadı. Hem de bizim ocağımızı batırmak için icad olundu. Bizi bu askerle vuracaklar. Bütün İstanbul halkının elinden silâhlarını alacaklar. Herkes karı gibi kalacak.

Civeleğin bir yeniçeri karışıklığından haberi varsa da karışıklığın ne üzerine olduğunu pek bilmiyordu. Bu sözleri ilk defa işitince ve hele Cellât Hasan'ın «Karındaşım, Kazgan-ı Şerifi soğutacaklar!» dediğini duyunca gözleri fal taşı gibi yerinden fırlayıp: «Ne demek bu? Yeniçeri ne yapmış ki? Ası mı olmuş? Bizim ne kabahatimiz var? Kendi kayıkcılığımızı edip geçiniyoruz. Onlar bizim ulûfelerimiz vermediklerine bakmıyorlar da... Ne duruyorsunuz? Buralarda böyle karılar gibi düşünmenin mânası var mı? Ya kolunuzu kesiniz, halk orada bulunan yeniçeri işaretlerini görmesin, yahut yeniçeri olduğunuzu halka gösteriniz!» dedi. (Arkası var)

(4) Bir kilodan fazla.